

ISSN 2522-4077 (Print)
ISSN 2522-4085 (Online)
DOI: 10.32782/2522-4077-2025-212

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА**

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

**Серія:
ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ**

Випуск 1 (212)

Видавничий дім
«Гельветика»
2025

УДК 08(477.65):80
НЗ4

Наукові записки. Серія: Філологічні науки. Випуск 1 (212). Кропивницький: Видавничий дім «Гельветика», 2025. 268 с.

До Наукових записок увійшли статті, присвячені дослідженню актуальних питань історії української та світової літератури, теорії літератури, компаративістики, проблемам українського та зарубіжного мовознавства в аспекті лінгвокультурології, лінгвокогнітивістики, етнолінгвістики, дискурсології й психолінгвістики, теорії та практики перекладу й прикладної лінгвістики, розвитку та функціонування мов у поліетнічному та полікультурному просторі, значущих аспектів фахової підготовки сучасного вчителя-філолога, перекладача та фахівця з прикладної лінгвістики. Збірник розрахований на наукових працівників, викладачів, аспірантів, студентів факультетів української філології, іноземних мов, учителів-словесників, перекладачів.

Збірник зареєстровано в міжнародних наукометричних базах Index COPERNICUS, Google Scholar, Academic Journals, Research Bible, WorldCat та Index NSD (the Norwegian Register for Scientific Journals, Series and Publishers).

РЕДКОЛЕГІЯ:

Михида Сергій Павлович (головний редактор), доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української філології та журналістики, Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка, Україна;

Білоус Олександр Миколайович, кандидат філологічних наук, професор, професор кафедри перекладу, прикладної та загальної лінгвістики, Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка, Україна;

Громко Тетяна Василівна, доктор філологічних наук, доцент, доцент кафедри української філології та журналістики, Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка, Україна;

Ніца Давидовіч (Nitzza Davidovitch), доктор наук, професор, професор, завідувач кафедри освіти, завідувач відділу оцінювання якості освіти та академічного навчання, керівник програми підготовки викладачів, Аріельський університет (Ariel University), Ізраїль;

Залужна Ольга Олексіївна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і практики перекладу з англійської мови Навчально-наукового інституту філології, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна;

Кирилюк Ольга Леонідівна, доктор філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української філології та журналістики, Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка, Україна;

Клочек Григорій Дмитрович, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української філології та журналістики, Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка, Україна;

Лелека Тетяна Олександрівна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри перекладу, прикладної та загальної лінгвістики, Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка, Україна;

Поліщук Володимир Трохимович, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української літератури та компаративістики, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, Україна;

Фока Марія Володимирівна, доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри лінгводидактики та іноземних мов, Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка, Україна.

Ухвалено до друку Вченою радою Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (протокол № 12 від 10.04.2025 року).

Реєстрація суб'єкта у сфері друкованих медіа:

Рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення № 1396 від 25.04.2024 року.

Ідентифікатор медіа: R30-03957. Періодичність: 4 рази на рік.

Офіційний сайт видання: journals.cusu.in.ua/index.php/philology

Видання «Наукові записки. Серія: Філологічні науки» включено до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») з філологічних наук (В11 Філологія (за спеціалізаціями)) відповідно до Наказу МОН України № 491 від 27 квітня 2023 року (додаток 3).

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl

ISSN 2522-4077 (Print)
ISSN 2522-4085 (Online)

© Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка, 2025
© Оформлення «Видавничий дім «Гельветика», 2025

ISSN 2522-4077 (Print)
ISSN 2522-4085 (Online)
DOI: 10.32782/2522-4077-2025-212

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
VOLODYMYR VYNNYCHENKO CENTRAL UKRAINIAN
STATE UNIVERSITY

RESEARCH BULLETIN

Series:
PHILOLOGICAL SCIENCES

Issue 1 (212)

Publishing house
“Helvetica”
2025

УДК 08(477.65):80
H34

Research Bulletin. Series: Philological Sciences. Issue 1 (212). Kropyvnytskyi: Publishing House “Helvetica”, 2025. 268 p.

Research Bulletin. Series: Philological Sciences publishes articles devoted to current issues of history of Ukrainian and world literature, theory of literature, comparative studies, Ukrainian and foreign linguistics in terms of cultural linguistics, cognitive linguistics, ethno-linguistics, discourse studies and psycholinguistics, theory and practice of translation and applied linguistics, development and functioning of languages in a multicultural space, significant aspects of professional training of a modern philology teacher, translator, and specialist in applied linguistics. The journal is intended for academic and research staff, postgraduate and undergraduate students of the faculties of Ukrainian philology and foreign languages, philology teachers, and translators.

The Collection is registered in international catalogues of periodical and database INDEX COPERNICUS, Academic Journals, Reserch Bible, WordCut and Index NSD (the Norwegian Register for Scientific Journals, Series and Publishers).

EDITORIAL BOARD:

Mykhyda Serhii Pavlovych (Chief Editor), Doctor of Philology, Professor, Professor at the Department of Ukrainian Philology and Journalism, Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University, Ukraine;

Bilous Oleksandr Mykolaiovych, PhD in Philology, Professor, Professor at the Department of Translation, Applied and General Linguistics, Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University, Ukraine;

Hromko Tetiana Vasylivna, Doctor of Philology, Associate Professor, Senior Lecturer at the Department of Ukrainian Philology and Journalism, Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University, Ukraine;

Nitza Davidovitch, DSc, Professor, Head of the Department of Education, Head of the Department of Education Quality Assessment and Academic Instruction, Manager of the Teacher Training Program, Ariel University, Israel;

Zaluzhna Olha Oleksiivna, PhD in Philology, Associate Professor, Senior Lecturer at the Department of Theory and Practice of Translation from English of the Educational-Scientific Institute of Philology, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine;

Kyryliuk Olha Leonidivna, Doctor of Philological Sciences, Associate Professor, Head of the Department of Ukrainian Philology and Journalism, Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University, Ukraine;

Klochek Hryhorii Dmytrovych, Doctor of Philological Sciences, Professor, Professor at the Department of Ukrainian Philology and Journalism, Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University, Ukraine;

Leleka Tetiana Oleksandrivna, PhD in Philology, Associate Professor, Senior Lecturer at the Department of Translation, Applied and General Linguistics, Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University, Ukraine;

Polishchuk Volodymyr Trokhymovych, Doctor of Philological Sciences, Professor, Head of the Department of Ukrainian Literature and Comparative Studies, Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy, Ukraine;

Foka Mariia Volodymyrivna, Doctor of Philology, Associate Professor, Professor at the Department of Linguodidactics and Foreign Languages, Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University, Ukraine.

Recommended for printing by the Academic Council of the Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University (Minutes № 12 dated April 10, 2025).

Registration of Print media entity: Decision of the National Council of Television and Radio Broadcasting of Ukraine: Decision No. 1396 as of 25.04.2024. Media identifier: R30-03957.

Periodicity: 4 times a year.

Official web-site: journals.cusu.in.ua/index.php/philology

According to the Decree of the Ministry of Education and Science of Ukraine № 491 (Annex 3) dated April 27, 2023, the journal is included in the List of scientific professional editions of Ukraine (category “B”) on philological sciences (B11 Philology (with specializations)).

Articles are checked for plagiarism using the software StrikePlagiarism.com developed by the Polish company Plagiat.pl

ISSN 2522-4077 (Print)
ISSN 2522-4085 (Online)

© Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University, 2025
© Design “Publishing House “Helvetica”, 2025

ЗМІСТ

AMELINA S. M., TYMOFIEIEV V. A. DER PHONEMATISCHE STATUS DER HALBVOKALE <W> UND <J> IM KLASSISCHEN MITTELHOCHDEUTSCHEN (ANHAND DER GEDICHTE WALTHERS VON DER VOGELWEIDE).....	11
LELEKA T. O. LINGUISTIC AND CULTURAL ASPECTS OF ENGLISH-SPEAKING COMMUNICATION.....	17
SLYVKA L. Z. FUNCTIONAL-SEMANTIC ANALYSIS OF PHRASEOLOGICAL UNITS IN BUSINESS ENGLISH.....	23
TARNAVSKA M. M. COMPILATION OF A CORE VOCABULARY FOR SPECIALISED PROFESSIONAL TEXTS USING THE SKETCH ENGINE SOFTWARE FUNCTIONALITIES.....	31
АЛЕКСЕНКО С. Ф., ХИЛЬКО Н. О. КАТЕГОРІЯ ЕКСПРЕСИВНОСТІ ЯК ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ ФЕНОМЕН В АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВ БОРИСА ДЖОНСОНА ТА РІШІ СУНАКА).....	38
БАЗОВА В. І. ФРАЗЕОЛОГІЗМИ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ: СЕМАНТИЧНА ТА ЕКСПРЕСИВНО-СТИЛІСТИЧНА КЛАСИФІКАЦІЯ.....	44
БЕРЕГОВЕНКО Н. С., РЕЗНИК В. Г. СИНОНІМІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРИКМЕТНИКІВ, ЩО ВХОДЯТЬ ДО МІКРОПОЛЯ НА ПОЗНАЧЕННЯ ВЕЛИКОГО ЗАГАЛЬНОГО РОЗМІРУ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ.....	49
БЕРЕГСАСІ А. Ф., ЧОНКА Т. С. ДИДАКТИЧНЕ СПРЯМУВАННЯ РОМАНУ МИРОСЛАВА ДОЧИНЦЯ «КРИНИЧАР. ДІЯРЮШ НАЙБАГАТШОГО ЧОЛОВІКА МУКАЧІВСЬКОЇ ДОМНІЇ»	56
БОНДАРЕНКО О. С., БОНДАРЕНКО К. Л. КОРПУСНІ ТА ІІІ-ТЕХНОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ ТЕРМІНОЛОГІЄЮ В ЛОКАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЄКТАХ.....	63
БОРИСОВ О. О. ЗІСТАВНИЙ АНАЛІЗ МОВЛЕННЄВОГО ЖАНРУ <i>АНЕКДОТ</i> У ЛЕКСИКОГРАФІЧНОМУ ПРЕДСТАВЛЕННІ: ЛІНГВОКОГНІТИВНИЙ АСПЕКТ.....	70
БУГАЙЧУК О. В. ДИСКУРС І ТЕКСТ: ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ТА ВІДМІННОСТІ	76
ВЕЧІРКО О. Л. МОТИВ САМОДЕСТРУКЦІЇ У НОВЕЛІСТИЦІ ЕДГАРА ПО	84
ВОЛОШУК В. І. ЗООНІМИ ТА ФІТОНІМИ В ОНОМАСТИЧНОМУ ПРОСТОРІ НІМЕЦЬКИХ ЛІТЕРАТУРНИХ КАЗОК.....	90
ВОРОНЮК І. О. УКРАЇНСЬКА ТЕРМІНОЛОГІЯ СФЕРИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ: ВИТОКИ, СТАНОВЛЕННЯ, ОСОБЛИВОСТІ	96
ГАЛЯН О. В., ГУЗ О. П. ПОНЯТТЯ ТЕРМІНА ТА ЙОГО МІСЦЕ В МОВНІЙ СИСТЕМІ.....	104
ГОЛОВЕНКО К. В. ВІДТВОРЕННЯ РЕАЛІЙ В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ АНГЛОМОВНОЇ АНІМАЦІЇ.....	110
ДРЕБЕТ В. В. ІМЕННИКОВІ КОМПОЗИТИ-НОВОТВОРИ ТА ЇХ СКЛАДНИК-ДОМІНАНТА ПОЛІСЕМІЧНОЇ МОДЕЛІ З ДВОМА ЗНАЧЕННЯМИ У СТРУКТУРІ РЕЧЕННЯ НІМЕЦЬКОМОВНОЇ ПРЕСИ: СИНЕРГЕТИЧНИЙ ВИМІР	117

УДК 811'367.623:791

DOI <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2025-212-7>

СИНОНІМІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРИКМЕТНИКІВ, ЩО ВХОДЯТЬ ДО МІКРОПОЛЯ НА ПОЗНАЧЕННЯ ВЕЛИКОГО ЗАГАЛЬНОГО РОЗМІРУ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

PECULIARITIES OF ADJECTIVES OF DIMENSION AND THEIR SYNONYMOUS ROWS WITH THE MEANING OF LARGE SIZE IN ENGLISH

Береговенко Н. С.,

orcid.org/0000-0001-8279-0613

асистент кафедри романо-германської філології та перекладу

Білоцерківського національного аграрного університету

Резнік В. Г.,

orcid.org/0000-0001-6007-152X

старший викладач кафедри романо-германської філології та перекладу

Білоцерківського національного аграрного університету

Наукова розвідка має на меті сформувати корпус англійських прикметників зі значенням розміру «велика величина» та визначити лексико-семантичні особливості цього пласта лексики шляхом поділу на синонімічні ряди на основі диференційних ознак. Матеріалом дослідження послуговували дані, отримані з тлумачних, синонімічних і частотних словників. Приклади, що ілюструють основні принципи сполучуваності лексем, узяті з The Oxford English Dictionary. У роботі використано семасіологічний підхід до аналізу одиниць дослідження. Найоптимальнішою для вивчення він визнає лексико-семантичну групу слів, що об'єднує в своєму складі семантично однорідні слова однієї частини мови. Критерієм виокремлення лексико-семантичної групи є семантичний, що передбачає наявність смислових зв'язків по лінії з погляду лексичних значень слів. Наукова новизна дослідження полягає в розробленні загальної структури функціонально-семантичних характеристик цих прикметників, що мають значення просторової орієнтації в довжину, ширину, висоту, глибину, товщину, та у встановленні їхньої ролі в побудові системи семантичних груп прикметників сучасної англійської мови. Результатом дослідження є об'єднання англійських прикметників у тематичні групи та визначення диференційних ознак синонімічних рядів цих прикметників. Виділено етимологічні паралелі прикметників *great* (великий), *large* (великий), *big* (великий) та встановлено їхню належність до найдавнішого пласта англійської лексики. Встановлено, що прикметник *large* використовуваний переважно для позначення великого об'єму предмета; *great* – окрім передачі великого розміру об'єктів, часто має за супровідне якість із емпатичних значень: здивування, захоплення тощо; *big* уживано на позначення великої маси та ваги предмета. Визначено експресивність прикметників аналізованих синонімічних рядів. Окреслено перспективи дослідження інших мікрополей категорії параметричності, особливо середнього та однакового розмірів, особливостей вживання лексичних одиниць усіх мовних рівнів поля параметричності.

Ключові слова: параметр, прикметник, синонім, семантика, синонімічний ряд, лексико-семантична група.

This research aims to form a corpus of English adjectives with the meaning of size “large” and to determine the lexical and semantic features of this layer of vocabulary by dividing it into synonymous series based on differential features. The research material was based on data obtained from explanatory, synonymous and frequency dictionaries. Examples illustrating the basic principles of lexical compatibility were taken from The Oxford English Dictionary. To analyze lexical units, the semasiological method of research is used in this work. According to the semasiological approach, the most successful for studying is a lexical-semantic group of words that semantically unites homogeneous groups of words (parts of speech). The criterion for distinguishing a lexical-semantic group is linguistic, which implies the presence of semantic relations along the line of lexical meanings of words. The scientific novelty is that, although individual adjectives of size with the meaning “large size” have been the subject of research, the authors have developed a general structure of the functional and semantic characteristics

of these adjectives that have the meaning of spatial orientation in length, width, height, depth, thickness, and their participation in the construction of a system of semantic groups of adjectives in modern English. The result of the study is the grouping of English adjectives into thematic groups and the identification of differential features of synonymous series of these adjectives. The etymological parallels of the adjectives great, large, big are highlighted and their lexical belonging to the oldest layer of the English vocabulary is established. It has been established that the adjective large is used mainly to denote a large volume of an object, great – in addition to the meaning of large size is often accompanied by some emphatic meaning: surprise, admiration, big is used to denote a large mass and weight of an object. The expressiveness of the adjectives in the analyzed synonymic series is determined.

Key words: dimension, adjective, synonym, semantics, synonymous rows, lexical and semantic group.

Постановка проблеми. Актуальність теми дослідження зумовлена проблемою незрозумілості ступеня схожості та відмінності прикметників зі значенням «велика величина» і завданням вибору того чи того синоніма відповідно до контексту. Неможливо опанувати й використувати все багатство іноземної, у нашому випадку англійської, мови без досконалого вивчення властивостей слова, його значень, здатності вступати у поєднання зв'язки з іншими словами й утворювати синонімічні ряди. Важливою в цьому контексті видається проблема диференціації ознак лексико-семантичної групи прикметників розміру зі значенням «велика величина». *Матеріалом дослідження* послуговували дані, отримані з тлумачних, синонімічних і частотних словників. Приклади, що ілюструють основні принципи сполучуваності лексем, узяті з The Oxford English Dictionary [1]. Для аналізу лексичних одиниць у роботі використано *семасіологічний* підхід до аналізу одиниць дослідження. Найоптимальнішою для вивчення він визнає лексико-семантичну групу слів, що об'єднує в своєму складі семантично однорідні слова однієї частини мови. Критерієм виокремлення ЛСГ є семантичний, що передбачає наявність смислових зв'язків з погляду лексичних значень слів. *Практична значущість* дослідження полягає в тому, що воно дає змогу використати результати дослідження в курсах лекцій і на семінарських заняттях із лексикології та стилістики, під час написання студентських курсових і дипломних робіт. Крім того, викладений матеріал слугуватиме довідником щодо вживання наведених у роботі прикметників у тих чи тих контекстах. *Теоретична значущість* дослідження полягає в тому, що воно робить є суттєвим внеском у вивчення прикметників розміру, зокрема, у розроблення проблем як творення прикметників, так і виокремлення найпродуктивніших способів їх творення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Прикметникам розміру присвячена низка праць у вітчизняних мовознавчих студіях. Дослідження параметричних прикметників розміру здійснювалося не тільки на матеріалі різних мов, але й у різних аспектах. Вчені досліджували прикметники розміру та їхні структурно-семантичні особливості (В. В. Архелюк, Г. Н. Гумовська, Н. І. Дзеньдзюра, В. В. Жукова, О. В. Соловйова, Т. Гівон), парадигматичні та синтагматичні особливості (В. В. Архелюк, В. В. Левицький, Д. Болінджер), особливості сполучуваності (А. Ф. Андрусь, В. В. Архелюк, Г. М. Пахолок), синонімію та антонімію (Г. В. Аксьонова-Пашковська, О. В. Бублик, С. П. Денисова). Незважаючи на значні досягнення вітчизняної та зарубіжної лінгвістики у вивченні параметричних прикметників та неослабний інтерес учених до них, низка пов'язаних з ними проблем й досі не розв'язані. Так, актуальною є проблема польової семантики прикметників із їхнім широким діапазоном лексичної сполучуваності, проблема диференціації ознак лексико-семантичної групи прикметників розміру зі значенням «велика величина». Для досягнення зазначеної мети дослідження необхідно розв'язати такі завдання: по-перше, об'єднати лексичні одиниці в тематичні групи та визначити диференційні ознаки синонімічного ряду (далі – СР) прикметників розміру зі значенням «велика величина»; по-друге, довести, що прикметники аналізованої лексико-семантичної групи (далі – ЛСГ) унаслідок того, що позначають дещо, що має сильне відхилення від норми, передають значення експресивніше за інші прикметники; по-третє, виокремити та дослідити периферійні ряди параметричних прикметників та описати їхні синонімічні розбіжності.

Виклад основного матеріалу. Поняття розміру, що лежить в основі досліджуваної ЛСГ параметричних прикметників, відноситься до числа найважливіших категорій буття, що характеризує явища та предмети реальної дійсності. Будь-яка діяльність людини, її існування здійснюється в рамках певного простору і часу. Тому не викликає подиву той факт, що пізнавальна категоризація цих понять є досить важливою і спрямована на систематизацію даних про навколишнє середовище. Перш ніж перейти до класифікацій досліджуваних прикметників, варто розібратись, що ж таке розмір та як ми визначаємо розмір предметів. Розмір кожного предмету описується через наступні параметри: його висоту, глибину, довжину та широту. Окрім загального розміру, якому відповідають прикметники із двома основними семами "великий, величезний, здоровий та інші" або "маленький, невеликий та інші" та "розмір", існує можливість описати розмір предмета за одним із параметрів, виділяючи певну окрему характеристику предмета. Кожен із даних параметрів так само має два значення: "великий за висотою / глибиною / довжиною" та "маленький". Цим значенням відповідають антонімічні пари, в яких представлені три семи "розмір", "великий / маленький" та "висота / ширина / довжина": *високий – низький, глибокий – мілкий, довгий – короткий, широкий – вузький* [2, с. 4]. У мовознавстві існує безліч класифікацій параметричних прикметників. Ми ж, у свою чергу, найбільше схилиємось до класифікації, яку запропонувала Тетяна Линник у своїй монографії «Параметричні прикметники та їх становлення» [3, с. 6]. Її класифікація є, на нашу думку, набагато точнішою, оскільки дослідниця виходить із понять центру або ядра та периферії. Периферійні слова ототожнюються з центральними семантично, групуючись навколо них і формуючи в лексико-семантичній групі розміру відповідно конфронтовані за значенням величини мікрополя: 1) загального розміру: а) великого; б) малого; 2) висоти: а) великої; б) малої; 3) товщини: а) великої; б) малої; 4) ширини: а) великої; б) малої; 5) довжини: а) великої; б) малої; 6) глибини: а) великої; б) малої [3, с. 10].

У нашому дослідженні ми виділяємо чотири групи синонімічних рядів (далі СР) параметричних прикметників. Як вже було зазначено, лексичне значення слова має польову структуру, у ньому виокремлюються ядро і периферія. До ядра належать постійні, до периферії – ймовірнісні компоненти. Однак ядерні та периферійні семи можуть мінятися в різних СР. Загальне значення великого розміру в прикметнику *great* (великий), як зазначалося раніше, виникло на основі значення *thick* (товстий), *coarse* (великий), *big* (великий), перше з яких нині є застарілим. Однак це значення збереглося і розвинулося в прикметниках *massive* (масивний), *massy* (масивний), *bulky* (громіздкий), *monumental* (монументальний, масивний), *heavy* (важкий), *substantial* (солідний), *weighty* (важкий), *ponderous* (важко-ваговий), *cumbrous* (громіздкий), *cumbersome* (громіздкий), *hefty* (здоровенний), *hulky* (громіздкий), *lumpish* (великоваговий, брилоподібний), *lumbering* (неповороткий, незграбний), *stodgy* (великоваговий). Ці прикметники можна об'єднати в перший периферійний СР на підставі присутньої в них ядерної семи великої ваги, а також твердості й пружності, які поєднуються із семою великого розміру. Прикметник *massive* (масивний) поряд зі значним зовнішнім виглядом підкреслює твердість і міцність споруди, наприклад *massive beams* (масивні балки). У прикметника *massy* сема тяжкості виражена сильніше, ніж у *massive*, а семи міцності та твердості приблизно збігаються. У прикметника *bulky* (громіздкий) набагато ясніше виражена сема величезного розміру, ніж великої ваги, а значення великого простору, займаного об'єктом, виражене сильніше, ніж його твердість і міцність, наприклад, *a bulky parcel*, *bulky objects* (громіздка посилка, громіздкі предмети).

Monumental (монументальний, масивний) передбачає як величезний розмір, так і значну масу, наприклад *monumental oak* (масивний дуб). У цьому лексико-семантичному варіанті (ЛСВ) *substantial* (солідний) підкреслює твердість і міцність предмета, що визначається, поряд з його значним розміром, наприклад *substantial buildings* (солідні будівлі). *Heavy* (важкий) передбачає щось більше за розміром порівняно зі звичайним розміром і тому – більшої ваги. Таку сему передає прикметник *weighty* (важкий) у випадку, якщо воно має велику вагу саме

по собі, а в порівнянні з чимось іншим. У цьому значенні близьким є прикметник *overweight* (той, що важить більше за норму). *Ponderous* (великоваговий) позначає щось, що є винятково важким через великий розмір і масивність; унаслідок цих якостей створюється неможливість пересувати об'єкти, що визначаються цими прикметниками. *Cumbrous* (грогрозмізкий) і *cumbersome* (громізкий) у даному СР позначають предмети настільки важкі й такі, що займають так багато місця, а отже, мають великий розмір, що доставляють чимало незручностей через труднощі переміщення і перенесення їх. *Nefty* (здоровенний) у власне номінативному значенні позначає предмети, які людина сама для себе визначає як важкі. Прикметники *hulky* (громізкий), *hulking* (величезний, здоровенний), *lumpish* (великоваговий, брилоподібний), *lumbering* (неповороткий, незграбний), *stodgy* (великоваговий) позначають предмети важкі, масивні, внаслідок цих якостей незграбні, ті, що насилу пересуваються. Усі ці прикметники належать до колоквіалізмів. Для колоквіалізмів, знижених лексичних одиниць, розташованих на шкалі естетичних значущостей безпосередньо за нейтральними словами, характерні розмовна закріпленість за сферою неофіційного спілкування та недоречність їхнього вживання в офіційній діловій обстановці. Значення їх суттєве не в концептуальному плані, а як одна з можливостей експресивно-стилістичних засобів мови. Стилiстично маркований знак відображає, по суті, не сам предмет, а узуально закріплене ставлення до нього даної мовної спільноти [4, с. 67]. Колоквіалізми не призначені для впровадження в мовленнєву практику. Вони не нормативні. Важливість виокремлення цих розмовних форм очевидна тільки для людей, які не є носіями даної мови. Колоквіалізми належать до периферії мови. Однак слід зазначити, що колоквіальна (розмовна) специфіка створюється не тільки функціонуванням у мовленні абсолютно специфічних одиниць.

Якщо в першому лексико-семантичному варіанті (ЛСВ) прикметник *great* (великий) має значення *coarse* (великий), *massive* (масивний), *big* (великий), то в другому ЛСВ він має значення *stout* (товстий), *corpulent* (огрядний, корпулентний) щодо людей і тварин, на підставі якого вступає в синонімічні відносини з прикметниками *fleshy* (товстий, огрядний), *fat* (товстий), *stout* (товстий), *portly* (повний), *plump* (округлий), *buخom* (пишний), *sonsy* (повний і добродушний), *jolly* (пухкий), *pudsy* (пухкий), *rotund* (пухкий, круглий), *corpulent* (огрядний), *obese* (огрядний), *pursy* (пухкий), *gross* (товстий), *beefy* (м'язистий, мускулистий), *porcine* (свиноподібний), *burly* (огрядний), *bull* (бичачий). Ці прикметники часто відносяться до опису людської статури і визначають її як товсту, важку через надлишковий жировий шар, а отже, і велику за розміром. Таким чином, ми можемо утворити другий СР, у якому «великий розмір» є периферійною семою. *Fleshy* (товстий, огрядний) і *fat* (товстий) часто використовуються без розмежування. Однак *fleshy* (товстий, огрядний), поряд із надлишком жирової тканини, може визначати й надлишок мускулистої тканини. Крім того, ці прикметники краще використовуються, коли передбачається негативна конотація, тому що мають позначку: *in unfavourable sense* (у несприятливому сенсі). Наприклад, а *fleshy man* (огрядний чоловік) передбачає щільну велику фігуру, проте частіше є лише евфемістичним еквівалентом *fat* (товстий). *Portly* (повний) має те саме значення, що й *stout* (товстий), проте додається ще значення деякої показності, наприклад а *large portly figure* (велика повна фігура). *Plump* (округлий) передбачає приємну повноту й округлі лінії фігури, зазвичай має позитивну конотацію щодо жіночої та дитячої фігури і негативну щодо чоловічої. У цьому ж значенні використовуються прикметники *buخom* (пишний), *sonsy* (повний і добродушний), *jolly* (пухкий) частіше щодо жінок і, крім відповідного зовнішнього вигляду, припускають гарне здоров'я і рівний доброзичливий характер. У дефініціях цих прикметників відображаються фізичні та моральні якості людини. Просторічне *pudsy* (пухкий) позначає не тільки повну фігуру, а й окремі частини тіла, наприклад *pudsy hands* (пухкі руки). *Rotund* (пухкий, круглий) передбачає більшу округлість фігури і, крім того, приземкуватість. *Corpulent* (огрядний), *obese* (огрядний), *pursy* (пухкий) позначають безформну купу плоті або жиру. Близько до них за значенням *gross* (товстий), має позначку *now only dialect* (тепер тільки

діалект). Прикметники *beefy* (м'ясистий, м'язистий), *bull* (бичачий), *porcine* (свиноподібний) утворені від іменників, що позначають тварин, які відрізняються далеко не стрункою фігурою. Мотивація цих прикметників створює додаткову експресивність та емоційність.

Виявлені в Тезаурусі Роже [5] прикметники третього периферійного СР належать до опису людського тіла: *stocky* (кремезний), *fubby* (товстий, присадкуватий), *thickset* (кремезний), *chubby* (пухкий), *chunky* (кремезний), *chumpy* (кремезний), *stubby* (короткий і товстий), *stuggy* (тупий), *squat* (приземкуватий), *squab* (короткий і товстий), *tubby* (коротконогий і товстий, бочкоподібний), *rudgy* (коротенький і товстий), *snub* (обрубаний), *dumpy* (кремезний). Однак у цьому СР надлишковий розвиток тіла в ширину поєднується з недостатнім ширину поєднується з недостатньою висотою. До семи важкості додається сема компактності. Розрізняють просту елементну номінацію, спрямовану на позначення окремих сторін, якостей, ознак, і комплексну, або синкретичну, елементну номінацію, під час якої позначення отримує деяка сукупність властивостей. У результаті комплексної номінації виникає поліпризнаковість, характерна, для імен, що ідентифікують. Для предикатних імен, наприклад прикметників, характерна елементарність, моносемність і гомогенність компонентів [6, с. 7]. Однак у прикметниках *chunky* (кремезний), *chubby* (пухкий), *fubby* (короткий і товстий), *chumpy* (кремезний), *chumpy* (коренастий), *rudgy* (коротенький і товстий) поєднується одночасне позначення двох взаємопов'язаних властивостей: короткий і товстий, тобто здійснюється комплексна номінація. Таким чином, співвідношення між типом лексичної одиниці і типом елементної номінації не є жорстким.

Stocky (кремезний) передбачає невисоку кремезну кремезну присадкувату фігуру та широку або товсту статуру. *Thickset* (кремезний) також може визначати товсте, щільне, огрядне тіло. *Chunky* (кремезний) може вказувати на тіло повне, проте до того ж щільне та тверде. Воно має позначку *colloq.* (розмовн.). Подібне значення мають і такі колоквіалізми – *chumpy* (кремезний), *fubby* (короткий і товстий), *rudgy* (коротенький і товстий), *chubby* (пухкий). Не є компліментом визначення людини як *squat* (приземкуватий) або *dumpy* (кремезний), визначає низьку товсту незграбну фігуру. У прикметниках *tubby* (коротконогий і товстий), *snub* (обрубаний) міститься порівняння. Іменники, що визначаються цими прикметниками, порівнюються за зовнішнім виглядом із бочкою та обрубком. Порівняння є найважливішою мисленнєвою операцією за допомогою якої виявляють кількісні та якісні характеристики предметів, встановлюють відношення між предметами і явищами, створюють підґрунтя для формування понять. Порівняння можливе не тільки між однорідними предметами, а й між представниками різних класів, і в такому разі воно веде до створення образу.

Прикметник *immense* входить до СР з домінантою *big* (великий) у своєму другому ЛСВ – *much beyond the ordinary measure or size; extremely great or large; vast* (набагато перевершує звичайні вимірювання або розміри; надзвичайно великий; обширний). Первісне значення цього прикметника було *unmeasured; so great that it has not been or cannot be measured; immeasurably large; of boundless extent; infinite* (безмірний; настільки великий, що не може бути вимірний; *immeasurably large; of boundless extent; infinite*) (безмірний; настільки великий, що не був або не може бути вимірний; незмірно великий; безмежних розмірів; нескінченний). Це значення в прикметника є застарілим, проте воно знайшло розвиток у прикметників четвертого периферійного СР із домінантою *infinite* (нескінченний, безмежний). Прикметники СР *infinite* (нескінченний, безмежний), *indefinite* (невизначений, необмежений), *boundless* (безмежний, безкрайній), *unbounded* (безмежний, неозорий), *illimitable* (безмежний, неозорий), *unlimited* (необмежений), *interminable* (нескінченний), *endless* (нескінченний, нескінченний), *unmeasured* (невимірний), *immeasurable* (невимірний) об'єднує те, що всі вони позначають об'єкти настільки величезного розміру, що важко або навіть неможливо його визначити. *Infinite* (нескінченний, безмежний) позначає об'єкт, що не має ні початку, ні кінця. Зазвичай вживається при згадці Бога і того, що з ним пов'язано. У цьому випадку відбувається абстрагування від конкретного відчутного до

абстрактного поняття. Значення великого розміру переходить у нескінченність. Воно використовується не тільки щодо простору, а й часу, як у прямому значенні, так і в переносному, гіперболічному. У цьому значенні вживається і прикметник *indefinite* (невизначений, необмежений). Багато загальновживаних слів із часом виявляють здатність до функціонування в якійсь певній термінологічній системі. Так, до семантичної системи прикметника *infinite* (нескінченний, безмежний) увійшло термінологічне значення з математики *having no determined limit; of indefinite length, magnitude* (без установленого ліміту; невизначеної довжини, величини). Подібна термінологізація відбувається внаслідок зрушень у значенні слова.

У прикметнику *infinite* (нескінченний, безмежний) формування нового термінологічного значення відбулося в результаті плавної семантичної зміни – спеціалізації значення, під якою в цьому разі розуміється вживання слова з широкою семантикою в якійсь окремій, спеціальній галузі науки, техніки, виробництва тощо. Нові термінологічні значення беруть участь у збагаченні словника, перетворюючись на самостійний центр словотворення й утворюючи при цьому термінологічну систему. Термінологізацію спричиняють екстралінгвістичні чинники. Прикметники даного СР *boundless* (безмежний, безмежний), *unbounded* (безмежний, неозорий) застосовуються здебільшого щодо простору і, зокрема, поверхні, наприклад *boundless country*, *boundless sea*, *unbounded hills* (безмежна країна, безмежне море, *unbounded hills* (безмежна, безмежне море, безмежні пагорби, безмежні пагорби).

Interminable (безмежний) також позначає щось безмежне, проте в сучасному вживанні передбачає нетерпіння, невдоволення з приводу зайвої довжини чого-небудь, наприклад *interminable dispatches* (безкінечні депеші). Прикметники *illimitable* (безмежний, неозорий), *unlimited* (необмежений) також наголошують на відсутності кордонів і всіляких перешкод, проте часто визначають те, що теоретично може бути вимірне за протяжністю, наприклад *illimitable distance between the Earth and the stars* (неозора відстань між планетою Земля і зірками). *Endless* (нескінченний, нескінченний) може бути застосовано не тільки до предметів, що мають протяжність у часі, але й у просторі, наприклад *endless masses of hills* (нескінченні гірські масиви). Внутрішня форма прикметників *unmeasured* (невимірний), *immeasurable* (невимірний) вказує на те, що значення величезного розміру виникло через неможливість охопити й виміряти об'єкт.

Висновки. Проведене дослідження корпусу прикметників розміру зі значенням «велика величина» дало змогу виявити низку специфічних рис цього пласта лексики як кількісного, так і якісного порядку, виявити складність їхньої семантичної структури, що вміщає значне різноманіття укладених у значенні прикметників смислових категорій, що привело до таких висновків. По-перше, поряд із центральним СР у ЛСГ «велика величина» є периферійні СР через існування численних диференційних ознак, супутніх значенню «велика величина». Так, СР із домінантою *massive* (масивний) виник на основі застарілого значення прикметника *great* (великий). СР з домінантою *stout* (товстий) утворено від другого ЛСВ прикметника *great* (великий), а СР з домінантою *infinite* (нескінченний, безмежний) – від другого ЛСВ прикметника *big* (великий). По-друге, у даній групі слів велика кількість колоквіалізмів, які належать до периферії мови і є однією з можливостей експресивно-стилістичних засобів мови. По-третє, аналізовані прикметники позначають сильне відхилення від норми. Одиниці з яскравими семами високого ступеня ознаки через незвичайність, нетривіальність відображених цими семами ознак завжди є експресивними та емоційними. По-четверте, є прикметники, які утворюють самостійні СР і не мають прямого зв'язку з ЛСВ домінантної ланки, наприклад СР з домінантою *stocky* (кремезний). Значення великого розміру в них явно присутнє, хоча не є домінантним. Дані прикметники були виявлені в Тезаурусі Роже. Це свідчить про те, що синонімічні словники враховують далеко не всі одиниці, що мають інтелектуальну ознаку великого розміру. По-п'яте, одним зі способів збагачення аналізованої групи прикметників є термінологізація значення – формування нового значення в результаті вживання слова з широкою семантикою в окремій галузі науки, техніки або виробництва.

Багато прикметників периферійних СР розміру зі значенням «велика величина» є запозиченнями, здебільшого з латинської та французької мов. Перспективи подальшого дослідження автори вбачають у вивченні етимологічних основ СР прикметників зі значенням «велика величина» та шляхів їх поповнення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. The Oxford English Dictionary: Volume 1-13, (13 Volume Set). Oxford: Oxford University Press, 1977. 22000 p.
2. Соловійова О. В. Семантична еволюція прикметників розміру в англійській мові : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 / О. В. Соловійова. Чернівці, 2010. 20 с.
3. Линник Т. Г. Параметричні прикметники і їх становлення. Київ: Наукова думка. 1982. 198 с.
4. Архелюк В. В. Прикметники розміру в сучасній англійській мові : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / В. В. Архелюк. Чернівці, 1999. 213 с.
5. Roget P. M. Thesaurus of Synonyms and Antonyms. New edition. L.: Ramboro Enterprises, Ltd., 1980. 474 p.
6. Дзеньдзюра Н. І. Словотвірні гнізда параметричних прикметників : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01. Л., 2010. 16 с.